
ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

УДК 001

DOI <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2022.eco.2-41.29>

ІННОВАЦІЙНІСТЬ ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОХОРОНА ПРАЦІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»: FOR SEAFARERS

Тірон-Воробйова Н.Б., Капачина І.І.

Дунайський інститут

Національного університету «Одеська морська академія»

вул. Фанагорійська, 8, 68607, м. Ізмаїл

natasha.vorobyova051982@gmail.com; df.sv18.kapatsyna.ii@dinuoma.com.ua

У сучасних умовах, під впливом багатьох різноманітних факторів, людина повинна пристосовуватись до будь-чого, використовуючи увесь свій потенціал, набуті навички, досвід і компетентності. Цей пласт запитань не є вузьким, навпаки, досить багатогранний і не оминає майбутніх фахівців морської галузі. Вони повинні бути «стійкими» до будь-яких обставин, як у соціальній, так і психологічній сферах. Адже, морська професія є однією з найбільш значущих і найнебезпечніших у світі. Безпосередньо, у вищих навчальних закладах, морського спрямування досить вагому роль приділяють вивченню «безпечних» дисциплін, «охорона праці та цивільний захист» тому приклад. А це й навички особистого виживання, особистої безпеки, знання громадських обов'язків на судах річкового і морського флоту.

Предмет «Охорони праці та цивільний захист» достатньо цікавий, базується на комплексі фундаментальних наук, є соціально-технічною дисципліною і включає в себе основи трудового законодавства, питання організації охорони праці, основи гігієни праці і виробничої санітарії, техніку безпеки і пожежний захист; зокрема питання цивільної оборони на морському транспорті, планування підготовки командного складу суден з питань цивільного захисту.

Майбутні інженери плавскладу, покликані після закінчення морських навчальних закладів обіймати керівні посади на морських судах, повинні вільно орієнтуватися в різноманітності нормативних і правових документів з охорони праці.

Курс «Основи охорони праці та цивільний захист» орієнтований на допомогу курсантам, які виходять в перше морське плавання, самостійно розбиратися у питаннях охорони праці/цивільного захисту та у способах особистого виживання, забезпеченні особистої безпеки, зокрема, у питаннях пожежної безпеки.

Волюдіння на інформативному, доступному для широкої спільноти здобувачів вищої освіти мовному інтерфейсі з різноманітними сучасними впровадженнями, сприяє багатогранному розвитку особистості, її зросту, прояву високоякісних знань, миттєвому оволодінню наданим матеріалом, методиками, виключаючи, у більшості випадків монотонність очної рутинної праці.

Ключові слова: основи охорони праці та цивільний захист, інноваційність, seafarers, інформаційний бум, інтернет-ресурс.

Innovativeness of the process of teaching the discipline «Occupational health and civil protection»: for seafarers. Tiron-Vorobiova N., Kapatsyna I.

In modern conditions, under the influence of many different factors, a person must adapt to anything, using all their potential, acquired skills, experience, and competencies. This layer of questions is not narrow, on the contrary, it is quite multifaceted and does not bypass future maritime professionals. They must be «resilient» to all circumstances, both social and psychological. After all, the maritime profession is one of the most important and dangerous in the world. Directly, in higher educational institutions, the maritime direction is given a very important role in the study of «security» disciplines, «labor protection and civil protection» is an example. These include personal survival skills, personal safety, and civic and naval skills.

The subject «Occupational Safety and Civil Protection» is quite interesting, based on a complex of basic sciences, is a socio-technical discipline, and includes the basics of labor law, labor protection, basics of occupational health and sanitation, safety, and fire protection; in particular, issues of civil defense in maritime transport, planning the training of command staff of ships on civil protection.

Future naval engineers, who are called to hold managerial positions on ships after graduating from maritime schools, should be free to navigate the variety of normative and legal documents on labor protection.

The course «Fundamentals of labor protection and civil protection» is aimed at helping cadets who go on their first voyage to independently understand the issues of labor protection / civil protection and ways of personal survival, personal safety, in particular, fire safety. Possession of an informative, accessible to a wide community of higher education language interface with a variety of modern implementations, contributes to the multifaceted development of personality, its growth, a manifestation of high-quality knowledge, instant mastery of the material, techniques, excluding, in most cases, monotony. *Key words:* basics of labor protection and civil protection, innovation, seafarers, information boom, Internet resource.

Постановка проблеми. На тлі сучасності застосування різноманітних інформаційних методологій, методів, технологій викладання, курсанти повинні бути досить «інформаційно-вмотивованими», навченими. Це є основоположним фактом донесення до здобувачів освіти щодо цифровізації суспільства у цілому. Адже, у найближчі роки ми зовсім «не ми», не зможемо рухатись вперед, без викликів

сучасної цифрової трансформації. До цього вже потрібно «звикнути».

Ці виклики потребуватимуть у найближчому майбутньому моряків із зовсім іншими навичками, уміннями та знаннями, досвідом, що необхідні в умовах сучасності, належного інформаційного суспільства й простору. Професійна діяльність моряків завдяки потрібним технічним і цифровим інноваціям буде трансформуватися, і майбутнім морякам будуть потрібні компетентності для вирішення завдань цифрової трансформації.

Такий приклад повинні надавати «інформаційно-вмотивовані» науково-педагогічні працівники, використовуючи увесь набутий досвід, користуючись новітніми методами, «віртуальними можливостями»: технікою, обладнанням, технічними засобами. Це досвід візуалізації, сприймання інформації «крізь призму» цифровізації. Досвід пристосування до сучасних реалій. Вміння слухати, доводити, відповідати «цифровою мовою». Це сучасне професійне навчання.

Це вміння користуватись всім, без обмежень, якісно аналізувати результативність процесів – «інформаційно».

Актуальність дослідження. Інноваційність процесу викладання й сприйняття саме й полягає у виборі тільки якісного, вибіркового, нового, професійного. І саме все це й повинно бути набуто моряками. Адже, безпека є істотним резервом підвищення ефективності, набутих навичок і здібностей на тлі невичерпних інформативних джерел.

Звичайно, навчання і сприйняття студентом тієї чи іншої дисципліни є персональним і суб'єктивним, проте існують загальні фактори, які будуть розглядати нижче.

Зв'язок авторського доробку із важливими науковими та практичними завданнями. Студент/курсант не відчуває нагальної потреби використовувати отримані знання, тому він не прагне їх отримувати. Наприклад, студенти зазвичай не розуміють, навіщо їм «охорона праці», якщо вони використовують знання лише на заняттях для відповідей. У них з'являється відчуття марно витраченого часу, тому на пари деякі із них приходять просто «відсидіти», щоб не отримати «н»-ку за пропущене заняття. Шляхом вирішення цієї проблеми є гуманізація навчального процесу, тобто, співпраця викладачів, злиття домашніх завдань із певних дисциплін, наприклад, студент, у вигляді домашнього завдання, може отримати завдання прочитати частину кодексу англійською мовою. Також необхідно розроблювати рольові ігри та кейси, які показують студенту/курсанту, що предмет «охорона праці» є актуальним для їх професійної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ще однією опцією є використання інтернет-ресурсів. Наприклад, студенти можуть спілкуватись, розбирати випадки порушення безпеки на форумах та сай-

тах, брати участь у дискусії, залишати коментарі. Це сприятиме і підвищенню зацікавленості у професійній сфері, і потребі у використанні знань для особистих та професійних цілей.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Студент не бачить себе у процесі навчання, тобто, йому здається, що він не здатний брати активну участь у вивченні дисципліни під час заняття, а також «опирається» будь-яким спробам залучити його до групової чи самостійної діяльності. Такі студенти найчастіше «відмовчуються», тому що їм здається, що краще мовчати, ніж бути осміяним одногрупниками через зроблені помилки. Зазвичай, це студенти, які при перших труднощах припиняють свої спроби, і будь-яке зауваження або низька оцінка підтверджує їх зневіру у себе.

Для стимулювання активнішої роботи студентів, викладачу слід використовувати інтерактивні методи навчання, тобто, залучати студентів до різноманітної творчої та групової роботи, використовувати інформаційні технології, а саме комп'ютерне тестування, презентації PowerPoint, автентичні аудіо та відео матеріали, різноманітні інтернет-ресурси, щоб студент був зацікавленим у предметі і не відчував одноманітності та рутини виконуваних завдань. Ця рекомендація стосується усіх аспектів подолання невмотивованості студентів та їх опірності навчанню.

Новизна. Отже, використання інформаційних технологій у навчальному процесі створює умови для:

- 1) використання електронних «лекторів», тренажерів, підручників, енциклопедій;
- 2) розробки та застосування ситуаційно-рольових та інтелектуальних ігор з використанням штучного інтелекту;
- 3) моделювання та створення процесів і явищ, навчальних середовищ, які забезпечують уявне перебування у певних соціальних і виробничих ситуаціях;
- 4) забезпечення дистанційної форми навчання;
- 5) проведення інтерактивних освітніх телеконференцій;
- 6) побудови систем контролю й перевірки знань і умінь студентів (використання контролюючих програм-тестів);
- 7) здійснення проектної та дослідницької діяльності студентів тощо;
- 8) урізноманітнення форм подання інформації (текст, графіка, аудіо, відео, анімація тощо) та типів навчальних завдань;
- 9) забезпечення миттєвого зворотного зв'язку, з використанням широких можливостей діалогізації навчального процесу;
- 10) індивідуалізації процесу навчання, використання основних і допоміжних навчальних впливів;
- 11) відтворення фрагментів навчальної діяльності (предметно-змістовної, предметно-операційної і рефлексивної);

12) активізації навчальної роботи студентів, посилення їх ролі як суб'єкта навчальної діяльності (можливість обирати послідовність вивчення матеріалу, визначення міри і характеру допомоги);

13) підвищення мотивації до навчання;

14) впровадження особистісно-орієнтованого навчання;

15) організації самостійної роботи студентів;

16) впровадження діяльнісного підходу в навчанні;

17) неперервного обліку результатів діяльності студентів та об'єктивного оцінювання їх знань.

Методологічне або загальнонаукове значення.

Основним завданням курсу з дисципліни «Охорона праці та цивільний захист» є надання курсантам спеціальності 271 «Річковий та морський транспорт» методичної допомоги у вивченні дисципліни, опанування навичками особистого виживання, забезпечення особистої безпеки та знання громадських обов'язків на суднах. Наголошення – «створення мужніх осіб», колективізму, дружньої підтримки одне одного на тлі сучасності, витримки, із використанням «інформаційного буму»; не спотворення отриманих безпосередніх первинних навичок, компетентностей й умінь.

Виклад основного матеріалу. Зокрема, не можна виключати навчання за допомогою мобільних додатків. Зараз безліч інформації з медицини, безпеки мореплавання зібрані в мобільних додатках, які можуть бути використані моряками в рейсі.

Великий внесок у розробку подібних інформаційних програм зробила ІТФ, серед них такі:

ITF Seafarers – допомога моряку.

Міжнародна федерація транспортних робітників (ITF) розробила безкоштовну програму ITF Seafarers, яка дозволяє морякам отримати інформацію про будь-яке судно, контактні дані інспекторів ІТФ та профспілкових організацій, а також зв'язатися з ними безпосередньо через свій гаджет. Інформація відвантажується безпосередньо із системи ІТФ і оновлюється в міру можливості.

ITF Shore Leave – інфраструктура портів світу.

Додаток містить контактні дані морських центрів (до них відносяться клуби для моряків, благодійні організації тощо), розташовані в портах по всьому світу. Крім того, за допомогою програми можна дізнатися про години роботи, послуги, що надаються в таких центрах. Основним плюсом є можливість роботи ITF Shore Leave у режимі off-line (що не потребує підключення до інтернету).

ITF Wellbeing – здоров'я моряків.

Завдяки цьому додатку моряки можуть отримати швидкий доступ до рекомендацій та актуальної інформації про СНІД та ВІЛ-інфекцію. Програма містить у собі базові знання про захворювання: способи його передачі, симптоми, методи профілактики та лікування. Поряд із цим, додаток руйнує 12 міфів, що стосуються поширення та лікування вірусу: так, наприклад, багато моряків досі впевнені, що вірус може передаватися через слину чи укуси комарів. Крім цього «ITF Wellbeing» надає інформацію про працівників флоту, які борються зі стигматизацією ВІЛ-інфікованих моряків, і розповідає, які міжнародні та національні права мають носії цього захворювання.

Студенти можуть вивчати дисципліну через подібні мобільні додатки, та використовувати їх у реальному житті під час праці на морі.

Головні висновки. Seafarers – вмотивовані інформаційно.

Використані вміло інформаційні ресурси дозволять майбутнім фахівцям морської галузі розвиватися, зростати в інтелектуально-особистісному просторі.

Моделювати побудову відповідних задіяних технологічних процесів у просторі «інформаційного буму».

Спростування задіяних первинно методів навчання викладачем сприятиме підвищенню професійних навичок seafarers на інформаційному рівні.

Перспективи використання результатів дослідження. Отже, впровадження безпечних технічних засобів праці та наукова організація праці є основними факторами підвищення культури виробництва. Поліпшення умов праці і її безпека є істотним резервом підвищення ефективності виробництва. Завдяки безпеці праці відбувається зниження травматизму, що сприяє збереженню здоров'я трудящих (студентів/курсантів; згідно безпосередньо отриманій ними спеціалізації) і зниженню витрат на оплату компенсацій за можливі випадки травматизму і профзахворювань, викликаних несприятливими умовами праці.

Поліпшення умов праці, міцне здоров'я і висока працездатність людей сприяють збереженню творчого ентузіазму, оптимізму, зміцненню трудової дисципліни, розвитку сумлінного відношення до праці.

Тим паче, крок за кроком суспільство «міцніє інформаційно», витрачаючи достатньо налаштованого ентузіазму; зростають «інформаційно-стійкі» особистості; майбутні фахівці морської галузі не уявлятимуть своє «працьовите» життя (професію) без «інформаційного буму».

Література

1. Brookfield S. D. *The Skillful Teacher: On Technique, Trust, and Responsiveness in the Classroom*, Second Edition. San Francisco : Jossey-Bass. Chapter 12, 2006.
2. Аспіцька О. Ф. Використання інформаційно-комунікаційних технологій під час навчання хімії : методичний посібник / О. Ф. Аспіцька, Л. В. Кірсеберг. М. : БІНОС. Лабораторія знань, 2009. 356 с.
3. Захарова І. Г. Інформаційні технології в освіті : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. завід. / І. Г. Захарова. М. : Академія, 2003. 192 с.
4. Козяр М. М. Віртуальний університет : навч.-метод. посіб. / [М. М. Козяр, О. Б. Зачко, Т. С. Рак]. Львів : Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2009. 168 с.